

ארגז הכלים

של מורי/ות ה-PBL בחולון

אסופת חומרי עזר ממקורות שונים העוסקים
בתכנון, הערכה והצגה של
תהליכי למידה מבוססי פרויקטים

תוכן העניינים

- 3 תוכן העניינים
- 4 תודות וקרדיטים
- 5 שלבי הפרויקט
- 6 מהי שאלה פוריה?
- 7 מאה ועשרים תוצרים אפשריים
- 9 ימ"ה (ידע, מיומנויות והרגלים) – דף עזר לתכנון הערכה בפרויקטים
- 10 מחמא"ה : מהו פרויקט טוב?
- 11 מסמך תכנון פרויקט
- 16 פרוטוקול כיוון פרויקט
- 18 כיצד נותנים משוב
- 19 טיפים לעבודה בקבוצות – המדריך המקוצר
- 20 מחוונים – עבודת צוות, תוצר, פרזנטציה, חשיבה רפלקטיבית
- 26 אוסף שאלות המסייעות בפיתוח חשיבה רפלקטיבית – Habits of Mind
- 28 פיתוח חשיבה רפלקטיבית
- 29 דף עזר לרפלקציה ו-POL – פעלים מא' ועד ת'

תודות וקרדיטים

חוברת זו היא אסופה של חומרים ממקורות שונים – חלקם מתורגמים מאנגלית וחלקם פותחו בישראל, על ידי צוותי מנחים ומורים מקומיים. חומרים אלה מיועדים ללמידה של מורי/ות חולון בלמידה מבוססת פרויקטים – ואינם לשימוש מסחרי משום סוג.

אנו מבקשים להודות ל:

- מורי/ות כל בתי הספר בחולון המלמדים בלמידה מבוססת פרויקטים – ועומלים ימים כלילות על פיתוח חומרי למידה, הוראה והערכה מותאמים לצרכיהם/ן.
- מנהל/יות כל בתי הספר בחולון המאפשרים למידה מבוססת פרויקטים.
- צוות המכון לחינוך דמוקרטי בחולון – איל רם, מרב ברקת, אדר כהן, שי קונפורטי, קרן אפשטיין, אורלי אלכסנדר, יולי חרומצ'נקו וד"ר יעל שטימברג – שמתרגם ומפתח חומרים עבור המורים.
- ראמ"ה (הרשות הארצית למדידה והערכה)
- פסג"ה חולון
- עיריית חולון - מינהל החינוך ואגף ההערכה
- משרד החינוך – המזכירות הפדגוגית, המינהל הפדגוגי אגף א' לחינוך על-יסודי, מינהל פיתוח מקצועי והשתלמויות ומחוז תל אביב
- צוות מרכז ההפצה רמות חפר
- מנהלת וצוות בית הספר החדש בחולון
- מנהלי ומורי רשת הייטק היי בסן דייגו
- צוות מורי ומנחי ביה"ס ליד"ה בירושלים – על תרגום חוברת "מעשה חושב"

שלבי הפרויקט

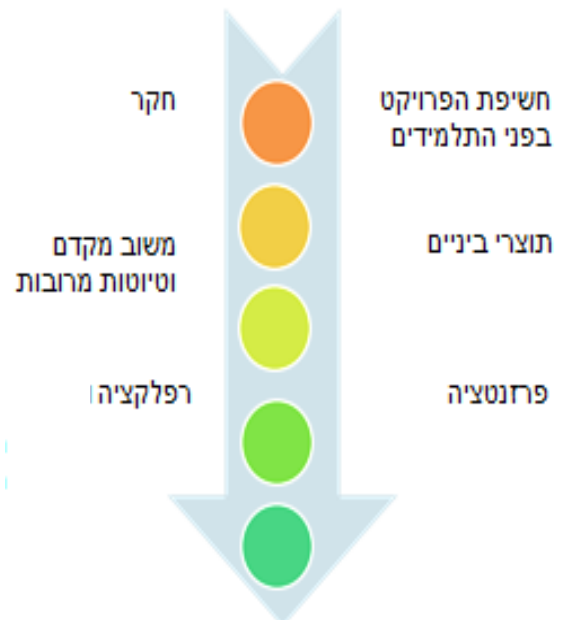
שלבי תכנון הפרויקט

תכנון הערכה

תכנון הלמידה וההוראה

מהי שאלה פוריה?

לפי יורם הרפז (1999) שאלה פוריה היא:

- מעשית - שאלה שיש עליה מידע נגיש לתלמידים.
- פתוחה - שאלה שאין לה תשובה חד-משמעית (באופן עקרוני!).
- מערערת - שאלה המטילה ספק ב"מובן מאליו", "מעצבנת".
- אינטליגנטית
- מנוסחת בפשטות

שאלות פוריות טובות:

- מה זאת אהבה?
- האם יש רווחה במדינת הרווחה?
- מיהו יהודי?
- האדם - תורשה או סביבה?
- יהודית ודמוקרטיה - הייתכן?
- מיהו גיבור?
- מיהו מנהיג?

כתבו כאן עוד שאלות פוריות טובות שלכם/ן:

מאה ועשרים תוצרים אפשריים

1. דיבייט	24. עיצוב כובע	44. חפירה ארכיאולוגית
2. עיצוב אופנה	25. דף פייסבוק	45. פסל סביבתי
3. גרפיטי	26. אמנה	46. הקמת מועדון
4. סרט	27. פרויקט מחזור	47. יריד שעשועים
5. אנימציה	28. איסוף תרומות	48. דוכנים בשוק
6. מסיבה, קרנבל	29. תחנת רדיו, תכנית רדיו	49. סלוגן
7. הקמת מרכז העשרה	30. בניית מכשיר חשמלי	50. ספר חוקים
8. אתר אינטרנט	31. סיפורי ילדים	51. פרסומת
9. חולצות טי	32. קליפ	52. צילום סרט
10. חוברת תובנות	33. פעילות לכיתות אחרות	53. אמנות בחול
11. דיסק מוסיקה	34. הופעה מוסיקלית	54. פיסול בטבע
12. פיסול	35. פינת חי	55. חוברת
13. פוסטר	36. שיפוץ מבנה ציבורי	56. עיתון
14. עיצוב מוצר	37. תפאורה	57. תוכנה
15. עיצוב גרפי	38. מסע בזמן	58. לומדה
16. ארכיטקטורה	39. תלבושות	59. הצגה
17. מחזה (כתיבה, הפקה, עיבוד)	40. שיפוץ מבנה	60. תחרות, טורניר, אולימפיאדה
18. בנייה בלגו	41. קיוסק בית ספרי	61. דיון רב משתתפים, פאנל
19. תיאטרון בובות	42. הקמת מסעדה	62. תערוכת ציורים
20. לוגו	43. עיצוב חדר, חלל	63. רהיטים
21. ספר הדרכה		64. מודלים תלת ממדיים
22. באנר לקיר		
23. קמפיין בחירות		

104. תוכנית תחקירים	85. יום הפעלות	65. ספר לימוד
105. שימוע ציבורי	86. ניסוי	66. תבשילים ומאכלים
106. תערוכת קריקטורות	87. כמוסת זמן	67. תערוכת צילומים
107. משפט ציבורי	88. אירוע תרומה לקהילה	68. שמיכת טלאים
108. סאטירה חברתית	89. ספר (עיוני, חידות, סיפורים, שירים)	69. מבוך
109. קמפיין חברתי	90. עיר העתיד	70. מסלול מכשולים
110. סיור אזרחי	91. גינה	71. פאזל
111. סיור ספרותי	92. טיול, סיור	72. ריקוד
112. תסריט לסדרת טלוויזיה	93. מצגת	73. קומיקס
113. תוכנית ריאליטי בספרות/תנ"ך/ היסטוריה	94. שיר	74. תכשיטים
114. תכנון שכונה	95. מתקן, מכשיר, פטנט	75. שירות לקהילה
115. בניית גשר	96. חידה	76. משחקי קבוצה
116. יזום מוצר	97. בדיחה	77. מערך שיעור
117. מודל בית ספר אידיאלי	98. חיבור	78. תיקים
118. מוצר עתידיני	99. ראיון	79. משחק מחשב
119. לוח מודעות	100. כתיבת חזון או "אני מאמין"	80. מסיבת יומולדת
120. ותמיד יש עוד אחד....	101. דיון פרלמנטרי	81. מרכז למידה בנושא
	102. עתירה לבית משפט	82. גן חיות, גן בוטני
	103. נייר עמדה	83. שרטוט אדריכלי
		84. כנס, יום עיון

ימ"ה (ידע, מיומנויות והרגלים) – דף עזר לתכנון הערכה בפרויקטים

באילו כלים נעריך? (מבחן, פרונטציה, יומן רפלקטיבי, הערכת עמיתים...) מתי נעריך?	מה נלמד? מה התלמידים ידעו? באילו מיומנויות והרגלים יתנסו?	מה להעריך?
	בקיאות במושגים מרכזיים, הבנת רעיונות בסיסיים והקשרים ביניהם, היכרות עם תהליכים חשובים	ידע מתחום הדעת
	ידע הקשור למיומנויות ייחודיות לפרויקט - כמו: צילום, בניית מודל, תכנון טיול, ביצוע ראיון, שיווק...	ידע מתחום הפרויקט
	כתיבה לסוגיה, הצגה בפני קהל, ניהול דיון, מתן משוב מקדם	מיומנויות תקשורת - בכתב ובעל פה
	הכרות ושליטה בכלים טכנולוגיים לאיסוף, עיבוד, שיתוף וייצוג מידע - מידענות, שליטה בתוכנות אופיס, תוכנות לעריכת סרטים ומוסיקה, הקמת אתרים ובלוגים וכד')	מיומנויות טכנולוגיות ואוריינות מחשב
	העלאת שאלות, השערות, קריאה מדעית, איתור מידע מיזוג מידע ועיבודו: תהליכי איסוף מידע (ראיון, שאלון, סקר, תצפית), ניתוח מידע (ניתוח מילולי או כמותי) והצגתו (גרפים, טקסטים, טבלאות), כתיבה אקדמית.	מיומנויות חקר
	השוואה, מיון, פתרון בעיות, שאילת שאלות, הסקת מסקנות, אינטגרציה של מידע, ניתוח, יישום מידע, ביצוע אנאלוגיות, הכרות עם נקודות מבט שונות	מיומנויות חשיבה - לקראת חשיבה ביקורתית ויצירתית
	ידיים וגוף - ציור, פיסול, בניה, גרות, סריגה, ריקוד, משחק, ביצוע ראיון אישי, הפקת ספר, הקמת אתר...	מיומנויות מתחום הפרוייקט
	עבודת צוות, מתן משוב מקדם, עקביות; נקיטת יוזמה, עמידה במצבי תסכול, התמודדות עם עמימות, הקשבה, דיאלוג, אמפטיה, תמיכה, הכרה בשונה.	הרגלים הרגלי התנהגות
	ביסוס טיעונים על עדויות, הצגת רעיונות מנקודות מבט שונות, יכולת לזהות הנחות יסוד, זיהוי הקשר בין המקרה הפרטי לכללי, חשיבה קדימה - מה הלאה? הסקת מסקנות	הרגלים הרגלי חשיבה - לקראת פיתוח חשיבה ביקורתית ויצירתית

מחמא"ה : מהו פרויקט טוב?

שם הפרויקט:		
כיצד בא לידי ביטוי בפרויקט	תיאור	עקרון
	<p>הפרויקט דורש מהלומד/ת ליישם מיומנויות כפי שנדרש בעולם האמיתי: פתרון בעיות מורכבות, עבודת צוות, תקשורת, יכולות ארגון וכו'. לתוצר יש משמעות בעולם האמיתי- קהל אותנטי או שימוש בעל משמעות, והוא בעל רמת גימור גבוה.</p> <p>הפרויקט רלוונטי ללומד/ת, מחובר לנושאים מחיי היומיום מהקהילה ומהעולם הסובב</p>	<p>מ - משמעות בעולם האמיתי, אותנטיות APPLIED LEARNING</p>
	<p>במהלך הפרויקט יחווה התלמיד/ה חקר פעיל. החקר פורץ את גבולות הכיתה ומפגיש את הלומד/ת עם הקהילה והסביבה הרלוונטית לעבודת הפרויקט. במהלך לימודיו ת/יחווה הלומד/ת תקופות התמחות בקהילה- internship.</p>	<p>ח - חקר פעיל ACTIVE EXPLORATION</p>
	<p>במהלך הפרויקט יפגשו התלמידים עם מומחים מעולם התוכן בו עוסק הפרויקט.</p>	<p>מ - מבוגר משמעותי/ מוביל ADULT CONNECTIONS</p>
	<p>הפרויקט מציב סטנדרטים שנקבעו על ידי בית הספר, תוכנית לימודים ו/או המורה ובמקביל מאפשר לפתח הרגלי "לב ושכל" (מיומנויות והיבטים אישיים ובינאישיים שהלומד/ת מטמיע/ה במהלך הפרויקט)</p>	<p>א - אקדמי ACADEMIC RIGOR</p>
	<p>הפרויקט ישלב כלי הערכה מגוונים ומותאמים לידע, למיומנויות ולהרגלים (י.מ.ה) אליהם נחשפים הלומדים במהלך עבודתם בפרויקט.</p>	<p>ה - הערכה ASSESSMENT PRACTICES</p>

מסמך תכנון פרויקט

	שם הפרויקט
	מורים
	כיתה
	תחומי דעת
	התאמה לתוכנית הלימודים
	נושא הפרויקט
	שאלת הפרויקט
	תוצר סופי
	לוגו

תיאור כללי של הפרויקט:

מה התלמידים הולכים ללמוד ולעשות במהלך הפרויקט.

שאלות מובילות:

מהי השאלה/ השאלות, שתהייה במרכז החקר, תעורר את התלמידים למחשבה ולהתייחסות לסוגיות בעולם.

תוצרים:

(מה התלמידים יצרו/יבנו/יכתבו, במהלך הפרויקט)

תיאור	תחום	תוצר

י.מ.ה

התלמידים יהיו מסוגלים ל: (מהם המיומנויות וההרגלים שרוצים שהתלמידים יפתחו במהלך הפרויקט?)

מה התלמידים יבינו: (מהם תכני הלימוד, הידע שרוצים שהתלמידים ירכשו?)

מטרות הלמידה: מה רוצים שהתלמידים ילמדו במהלך הפרויקט?

ידע	
מיומנויות	▪
הרגלים	▪

לוח זמנים / נקודות ציון מרכזיות

מהם התאריכים המרכזיים בפרויקט? (התחלה, סיום, תוצרי ביניים, מבדק, יציאות מיוחדות וכד').

שיעור	נושא, תכנית ופעילויות	משימות	עזרים

פגישות עם מומחים

האם מתוכננות פגישות עם מומחים? מה מטרתן, באיזה שלבים, האם יהיו חלק מהערכה?

אופן הצגת התוצר הסופי

התייחסו למיקום, אופי הארוע, מוזמנים וכד'

אירוע סיום פרויקט- תכנון

כיצד זה יתבצע? איך ישוק ויקודם? איך הילדים יציגו את הפרויקט, מי יזמן?

הערכה

הגדירו אירועי הערכות פורמליות ולא פורמליות, כתבו כיצד תעריכו את השגת המטרות שהגדרתם.

הערכת ידע, מיומנויות והרגלים:

סעיף	אירוע הערכה	סוג (פורמלי/לא פורמלי)

תקציב נדרש	הפעילות	הציוד הנדרש

Project planner – דף עזר לתכנון פרויקט

שם הפרויקט: _____
המורה/ מנחה: _____
מקצועות: _____

תיאור הפרויקט

מה התלמידים יעשו ולשם מה?

שאלות מפתח, שאלות מנחות בפרויקט

שאלות מפתח הן שאלות מעוררות השראה, מוטיבציה ועניין, מעודדות מחקר ומחברות לדילמות בעולם האמיתי

תוצר

מה הילדים יצרו, יבנו, יכתבו

מטרות לימודיות

מה ילמדו הילדים מתוך תוכנית הלימודים

אילו מיומנויות הם ירכשו- רשמו רק את המיומנויות אותן מתוכנן ליישם בתהליך

תכנון ציר זמן / אבנים גדולות

רשמו תאריכי מפתח סביב האבנים הגדולות של הפרויקט (תוצרי ביניים, נקודות להערכה, סקיצות וכד')

התייחסות אישית

כיצד יתאים הפרוייקט לתלמידים הדורשים התאמה ותמיכה על פי צרכים מיוחדים

הצגת התוצר

איפה תיערך הצגת התוצר, כיצד תשווק- מי יוזמן, מי יגיע, באיזה אופן תיערך ההצגה

תהליכי הערכה

כיצד יוערך הפרוייקט? כיצד תדע שהמטרות הלימודיות הושגו?

ידע- חומר מתוכנית הלימודים:

מיומנויות:

הרגלים:

---

*לאחר שהשלמתם למלא חלק זה יש להכניסו לציר הזמן

פרוטוקול כיוון פרויקט

דגשים:

Hard on content, soft on the person - המשוב ניתן על התוכן ולא על האדם

Share the air, step up step back - חלוקה שוויונית של הזמן בין המשתתפים

Be kind, helpful and specific - ניצול הזמן כדי לתת משוב ועצות מועילות וספציפיות כדי שהאדם יצא עם עצות פרקטיות לעבודה

המורה מציג את הפרויקט (5 דקות)

- מהו נושא הפרויקט? (הכותרת שלו)
- תאר את הפרויקט (שאלות מהותיות, לוחות זמנים, מטרות לימודיות, מיומנויות נרכשות)
- תהליכי הערכה, באיזה אופן תבצע הפרזנטציה, קריטריונים להצלחת הפרויקט

השאלה המרכזית/הדילמה שמעסיקה את המורה (2 דקות)

המורה מציג את הדילמה העיקרית שלו לדיון שיערך

שאלות הבהרה (5 דקות)

המשתתפים יציגו למורה שאלות הבהרה (שאלות פשוטות שמבהירות את הנושא, שאלות שניתן לענות עליהן בתשובת כן/לא)

שאלות העמקה/חקר (5 דקות)

שאלות שמטרתן הבנת תהליכי החשיבה, קבלת החלטות, מניעים ומטרות הפרויקט

דיון (15 דקות)

המציג אינו משתתף בחלק זה ואף זז פיסית אחורה עם הכיסא

מתחילים מאמירה מחזקת

שאלות שכדאי שישאלו

- What strikes me about this project? - מה הדהים אותי, מה מיוחד בפרויקט
- האם התוצר מניע תהליך למידה?
- האם הפרויקט עומד בסטנדרטים של ששת ה- A (מחמ"אה)?
- האם הפרויקט ירתום/יעורר מוטיבציה ללמידה בקרב התלמידים?

תגובת המציג (5 דקות)

המציג יגיד איך הוא רואה את הפרויקט לאחר משוב המשתתפים

תגובת הקבוצה (10 דקות)

- מה השיעור, מה למדתי, מה אני לוקח לעבודה/לפרויקט שלי
- מהם הלקחים הכלליים שלמדנו שהופכים פרויקט לפרויקט טוב - מה חייב להיות נוכח בפרויקט

רפלקציה על התהליך (2 דקות)

- מה עבד טוב עבורך בתהליך שביצענו
- כיצד ניתן ליעל את התהליך כך שיתאים לך כמשתתף יותר

התנהלות המשוב:

הקבוצה מציגה

- מהו נושא הפרויקט? (הכותרת שלו)
- תאר/י את הפרויקט (שאלות מהותיות, עקרונות מנחים, תיאור)

הקשבה פעילה- יתר הקבוצות מקשיבות ורושמות דגשים על פי המחווך

כיצד נותנים משוב

התנהלות המשוב:

הקבוצה מציגה

- מהו נושא הפרויקט? (הכותרת שלו)
  - תאר/י את הפרויקט (שאלות מהותיות, עקרונות מנחים, תיאור)
- הקשבה פעילה- יתר הקבוצות מקשיבות ורושמות דגשים על פי המחווה

מתן משוב על פי אמ"ת

אדיב

- מציינים וחוגגים את מה שמוצלח בעבודה שהוצגה
- מה היה מעניין?
- מה הרשים אותי?
- מה משך תשומת לב?
- hard on content, soft on the person - המשוב ניתן על התוכן ולא על האדם
- Share the air, step up step back - חלוקה שוויונית של הזמן בין המשתתפים

ממוקד

- הצעות ממוקדות לשיפור
- דוגמאות ספציפיות
- שאלות

תורם

- מתן עצות מועילות עבור מקבל/ת המשוב
- רעיון
- מה אני הייתי עושה לו הייתי המציג/ה

טיפים לעבודה בקבוצות – המדריך המקוצר

רגע לפני שמתחילים - למה בכלל עבודה בקבוצה?

- מיומנויות של המאה ה-21
- "אדם קיים בזיקה" (מרטין בובר)
- מזמן את האפשרויות לפתח הרגלי לב ושכל

הכנה לעבודה בקבוצות

- ליזמן סוגים שונים של חלוקה (בחירה לפי חברים, בחירה על פי תוכן, רנדומלי וכד')
- התנסויות שונות של עבודת צוות משחקים המשגות ורפלקציה
- התבוננות על סוגי לומדים וחזקות
- תהליך מובנה של בניית קבוצה – תיחום המשימות ותיחום זמן
- אקווריום/ משחקי תפקידים כדי להדגים מה מצופה מהקבוצה לעשות

מבנה של שיעור שבו עובדים בקבוצות

- הנחיה ברורה של המשימה והתוצר של העבודה הקבוצתית, ולאיה קבוצות המורה תגיע מתי
- חלוקה
- זמן התחברות
- עבודה ע"פ תפקידים
- הצגת התוצר
- הצגת /שליחת תיעוד התהליך (לאן הגענו? איפה תקענו? ומה איתנו?- רפלקציה)

טיפים למורה

- שחרור
- הכלה
- גמישות
- סובלנות ואורך רוח לתהליך
- למידה מהצלחות
- מחברת פרויקט/ כלי גוגל למעקב/ check out cards

מחוננים

מחונן עבודת צוות

מחונן תוצר

מחונן פרזנטציה

מחונן חשיבה רפלקטיבית

מחווון לאיכות התוצר – הערכה קבוצתית

רמה מתקדמת מצטיין	רמה בינונית עומד בדרישות באופן חלקי	רמה בסיסית: לא עומד בדרישות	קריטריונים לאיכות	ממדים	
			התוצר מתייחס ונותן מענה לשאלה הפורייה / לנושא המרכזי העומד בבסיס הפרויקט	קשר נושא-תוצר	ידע
			התוצר משקף את כלל העובדות המרכזיות, והרעיונות והתהליכים המרכזיים הנדרשים	בקיאות והבנת הנושא	
			התוצר משקף ביצוע איכותי ומקצועי של המיומנויות הייחודיות לפרויקט (כגון מצגת, יצירת אמנות, כתיבה עיתונאית, ביצוע מחזה, צילום וכיוצ"ב)	איכות ביצוע	מיומנויות
			בתוצר באות לידי ביטוי: <ul style="list-style-type: none"> ● נקודות מבט שונות אודות הנושא ● שאלות ביקורתיות ● הצגת עמדות מבוססות 	מיומנות חשיבה: חשיבה ביקורתית	
			התוצר מכיל: <ul style="list-style-type: none"> ● חיבור מעניין ומקורי בין חומרים או בין רעיונות; פורץ את גבולות המוכר; פתוח לשלל פרשנויות ● תובנות שמקורן בנקודת מבט חדשה 	יצירתיות	הרגלים
			הקפדה על הגשה אסתטית ונראות אטרקטיבית	אסתטיקה	
			הקפדה על שימוש בשפה מדויקת ועשירה ומשלב לשוני ההולם את הנושא ואת התוצר	שפה	
			אחריות על הלמידה, לקיחת יוזמה, הגשת עבודה במועד	מעורבות בהכנת התוצר	
			על הקשר האישי לנושא של התוצר - מה למדתי על עצמי? איך הנושא קשור אלי? מה אני לוקח מזה הלאה?	רפלקציה	

מחווון זה הינו טיוטה בפיתוח, פרי שיתוף פעולה בין נציגי המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) והמכון לחינוך דמוקרטי

מחווון להערכת עבודת צוות

הנחיות כלליות לשימוש במחווונים: לקראת השימוש במחווון זה יש לוודא שהוא משקף את מטרות הלמידה ואת המטלה הלימודית; הערכת התלמיד צריכה להתבסס אך ורק על עדויות התפקוד שלו בתחום; חשוב מאוד שהתלמידים יכירו את מרכיבי המחווון ואף יהיו שותפים לבנייתו לפני ביצוע המטלה.

רמה טובה/ טובה מאד (מצטיין)	רמה בינונית (עומד בדרישות באופן חלקי)	רמה בסיסית (לא עומד בדרישות)	
מעלה רעיונות משלו; מציע פתרונות או כיווני פעולה חלופיים אשר מתבססים על רעיונות של אחרים	חולק רעיונות משלו, אך אינו מתייחס לרעיונות של אחרים	אינו חולק רעיונות משלו לצורך קידום עבודת הצוות	תרומה לשיבות הצוות
מעודד את תרומתם של חברי הצוות בכך שמתבסס על רעיונותיהם או משלב בין דבריהם; בנוסף מבחין בחבר שאינו משתתף ומזמין אותו ליטול חלק	משתתף בתורו ומאזין לאחרים ללא הפרעה	אינו מתייחס לדברי חבריו לצוות	קידום תרומתם של חברי צוות אחרים
משלים את כל משימותיו במועד שנקבע; מבצע עבודה יסודית ומקיפה אשר מקדמת את הפרויקט; מסייע לחברי הצוות האחרים להשלים את משימתם ברמה דומה של מצוינות	משלים חלקית את משימותיו במועד שנקבע או - משלים את משימותיו באופן יסודי אך לא במועד שנקבע	אינו משלים את כל משימותיו במועד שנקבע.	תרומות אינדיבידואליות מחוץ לשיבות הצוות
מעודד אקלים בונה ע"י ביצוע כל אחת מהפעולות הבאות באופן עקבי : <ul style="list-style-type: none"> מתייחס לחברי הצוות בכבוד ובונה משתמש בטון, בהבעות פנים ולשדר עמדה חיובית כלפי הצוות ועבודתו מניע לפעולה את חברי הצוות ע"י הבעת בטחון בחשיבות המשימה וביכולת הצוות להשלים אותה מסייע ו/או מעודד את חברי הצוות 	מעודד אקלים בונה במידה מסוימת: <ul style="list-style-type: none"> מתייחס לחלק מחברי הצוות בכבוד בכך שמתקשר באופן מנומס ובונה משתמש באופן לא עקבי בטון, בהבעות פנים ובשפת גוף חיוביים מדי פעם, אך לא באופן עקבי, מניע לפעולה את חברי הצוות מסייע ו/או מעודד את חברי הצוות, אך לא באופן עקבי 	אינו מעודד אקלים בונה: <ul style="list-style-type: none"> אינו מתייחס לחברי הצוות בכבוד משתמש בטון, בהבעות פנים ובשפת גוף המשדרים עמדה שלילית / לא נעימה כלפי הצוות ועבודתו מביע זלזול בצוות או במשימה אינו מעודד את חברי הצוות 	קידום אקלים בונה ותומך בצוות
מתייחס ישירות ובאופן בונה לקונפליקט, מסייע לטיפול בו באופן המחזק את לכידות הצוות ויעילותו	מקבל באופן פאסיבי נקודות מבט שונות או רעיונות חלופיים	נוטה להתרגז או לריב בסיטואציה של קונפליקט בין חברי הצוות.	תגובה לקונפליקט

מחווון זה פותח בשיתוף פעולה עם ראמ"ה ועם המזכירות הפדגוגית. בהתבסס על המקור:

<http://www.aacu.org/value/rubrics/Teamwork.cfm>

מחווך להערכת הצגה בפני קהל

הנחיות כלליות לשימוש במחווך: לקראת השימוש במחווך זה יש לוודא שהוא משקף את מטרות הלמידה ואת המטלה הלימודית; הערכת התלמיד צריכה להתבסס אך ורק על עדויות התפקוד שלו בתחום; חשוב מאוד שהתלמידים יכירו את מרכיבי המחווך ואף יהיו שותפים לבנייתו לפני ביצוע המטלה

רמה מתקדמת: מצויינת	רמה בינונית: עומד בדרישות באופן חלקי	רמה בסיסית: לא עומד בדרישות		
מזכיר את המושגים ואת הרעיונות המרכזיים הנדרשים בנושא הנלמד; עושה שימוש מדויק במושגים וברעיונות המרכזיים בהקשרים מתאימים; מציג את הדברים באופן לוגי בהתאם לתחום; יודע להציג את הנושא סביב יסוד מארגן באופן שמצביע על בקיאות; מציג הרחבה או העמקה של הנושא מעבר לידע בסיסי נדרש			מפגין רעיונות מפתח ובקיאות בנושא	בקיאות - ידע
מציג את הקשר בין הנושא המוצג לבין השאלה הפורייה שבבסיס הפרויקט; או - מסוגל להסביר את מקומו של הנושא בהתייחסות לשאלה הפורייה			הצגת הקשר בין השאלה שבבסיס הפרויקט לבין מה שמוצג בפרזנטציה	
התלמיד מצליח לענות כמעט/ על כל השאלות שנשאל בקשר לנושא? ; מבין את ההקשרים שבין המידע שמציג לבין מושגים מרכזיים/ תהליכים אחרים; התלמיד עונה על שאלות שמעידות על חשיבה מסדר גבוה (למשל - שאלות של השוואה, אינטגרציה)			הבנה מעמיקה של הנושא	
מביע עמדה מנומקת לגבי הנושא; מציג שאלות ביקורתיות/ מציג נקודות מבט נוספות על הנושא; מעלה רעיונות למחקר המשך			חשיבה ביקורתית – הבעת עמדה ונקודות מבט	
מדבר בשפה תקנית , משפטים שלמים, שפה עשירה			שפה תקנית	העברת המסר
מדבר באופן ברור, שוטף, ללא היסוס ובעוצמת קול שמותאמת לנושא			העברת המסר	

רמה מתקדמת: מצויינת	רמה בינונית: עומד בדרישות באופן חלקי	רמה בסיסית: לא עומד בדרישות		
ולמרחב; עומד עמידה שמעידה על בטחון עצמי מול קהל; יוצר קשר עין עם הקהל				
מתאים את אופן העברת המסרים/ הרעיונות המרכזיים לנמענים/ לקהל היעד (ידע קודם, שפה, אמצעים וכדומה); מחבר את הנושא לנושאים רלוונטיים לקהל; משלב הומור, אנקדוטות; מעלה שאלות לחשיבה; מעורר את הקהל בשאלות וכד'; משלב אלמנטים יצירתיים/ מפתיעים/ מיוחדים וכד'.			מכוונות לנמענים - השפה והתוכן מותאמים לנמענים יצירת עניין	
עושה שימוש יעיל בכלים (טכנולוגיים או אחרים) באופן שתורמים להבנת המסר; עושה שימוש יצירתי ומקורי בכלים			שימוש באמצעים טכנולוגיים (במידה ומתאים)	מיומנויות
יודע לתאר את המיומנויות שנרכשו במהלך הפרויקט; מדגים באופן מעשי מיטבי את המיומנות הייחודית לפרויקט			מיומנויות ייחודיות לפרויקט (כמו המחזה, ציור, צילום, ביצוע סקר וכו)	
מחלק את הזמן באופן שמתאים לנושאים ולתכנים שמוצגים			עמידה בלוח זמנים במהלך ההצגה	
התלמיד הגיע מוכן הן מבחינת הציוד הנדרש והן מבחינת שליטה בתכנים			מוכנות	הרגלים
התלמיד הציג תובנה ממוקדת אודות אירוע / הרגל ממוקד/ תהליך הלמידה; הביא עדויות לחיזוק התובנה, יודע להסביר את הקשר בין העדויות לבין התובנה; מציג נקודות מבט שונות אודות התובנה; יוצר הקשר בין התובנה לבין אירועים דומים; מציג משמעויות להמשך			חשיבה רפלקסיבית	

מחווין זה פותח בשיתוף עם ראמ"ה ועם המזכירות הפדגוגית, בהתבסס על המקור:
<http://www.aacu.org/value/rubrics/Creative Thinking.cfm>

מחווון להערכת חשיבה רפלקטיבית

הנחיות כלליות לשימוש במחווונים: לקראת השימוש במחווון זה יש לוודא שהוא משקף את מטרות הלמידה ואת המטלה הלימודית; הערכת התלמיד צריכה להתבסס אך ורק על עדויות התפקוד שלו בתחום; חשוב מאוד שהתלמידים יכירו את מרכיבי המחווון ואף יהיו שותפים לבנייתו לפני ביצו

ממדים	קריטריונים לאיכות המטלה	רמה בסיסית (לא עומד בדרישות)	רמה בינונית (עומד בדרישות באופן חלקי)	רמה טובה (עומד בדרישות)	רמה מתקדמת (מצטיין)
מיקוד החשיבה הרפלקטיבית	התלמיד יודע למקד תובנה לגבי תהליך לימודי/ אישי משמעותי; התלמיד נוקט עמדה ביחס לנושא נלמד				
ראיות	התלמיד מציג 2-5 ראיות/ עובדות מהימנות להסבר והנמקה של התובנה או העמדה שלו				
הסבר והצגת נקודות מבט	<ul style="list-style-type: none"> ● התלמיד יודע להסביר ולנמק את התובנה הלימודית או האישית ● התלמיד יודע להציג נקודות מבט שונות על התהליך- להציג הסברים שונים (איך הדברים יכולים להראות מנקודת מבט אחרת? מה היינו מבינים אילו היינו מסתכלים על זה מכיוון אחר, וממערכת ציפיות אחרת?) 				
יצירת הקשרים	התלמיד יוצר הקשרים בין ההתנסות הלימודית/האישית הנוכחית לבין התנסויות אחרות בתחום הלימודי או האישי; התלמיד יודע להסביר את התובנה שלו תוך יצירת הקשרים לסיטואציות דומות ומוכרות				
יצירת משמעות להמשך הדרך	מעלה רעיונות מעשיים להמשך הדרך לצורך המשך למידה והתפתחות בנושא ויודע להגדיר אתגרים צפויים בהקשר זה				

מחווון זה פותח בשיתוף עם ראמ"ה ועם המזכירות הפדגוגית, בהתבסס על מקור:

<http://www.wcs.edu/curriculum/high/honors/new/Rubric.pdf>

אוסף שאלות המסייעות בפיתוח חשיבה רפלקטיבית – Habits of Mind

פרספקטיבה - היכולת להתבונן על מצבים או לנתח עבודה מכמה נקודות מבט

- מי אמר?
- מדוע לדעתך אמר זאת?
- כיצד ניסיון החיים של הסופר משפיע על אופן הצגת הנושא בפרק/ בספר? (מעמד סוציו אקונומי, מין, עדה, רקע/ היסטוריה משפחתית)
- איזה ניסיון את/ה מביא אתך לפתרון הבעיה/ ליצירת העבודה הנוכחית?
- באיזה הקשר היסטורי/תרבותי/תקופה נכתבה היצירה/ המאמר או מה היה מקור ההשראה שלך ליצירת העבודה?
- איזו עמדה מחזיק כותב המאמר?
- כיצד הרקע האישי של הקורא משפיע על הבנת הטקסט?
- אילו נקודות מבט עולות מהטקסט? ואילו עוד נקודות מבט ניתן להביא להתבוננות?
- האם ניתן להתבונן על הסוגיה בצורה אחרת?

עדויות - היכולת להביא סימוכין לטענות המובאות

- מהי הטענה שלך?
- אילו עובדות תומכות טענה זו?
- כיצד ניתן לדעת שאלו עובדות ולא דעות?
- האם מקור המידע שלך מהימן? כיצד אתה יודע זאת?
- מהם הסימוכין למחשבות/ להשערות שלך?
- מה הוכח כבר, וכיצד?
- איזו טענה אתה מנסה לבסס?
- אילו טענות נוספות הובאו בנוגע לסוגיה זו?

הקשר לעולם האמיתי

- מה החיבור של עבודה זו לעולם האמיתי?
- כיצד הושפעה מהעבר, וכיצד תשפיע על העתיד?
- כיצד אירוע זה השפיע על זה שהתרחש אחריו?
- כיצד עבודה זו מחוברת לחיים שלך? או לחייהם של אחרים?
- מה תרצה לקרוא / במה תרצה להעמיק בעקבות קריאת טקסט/ יצירה זו?
- האם דעתך משפיעה על אנשים נוספים? כיצד מעשיך משפיעים על אחרים?
- כיצד מעשיך או גישתך משפיעים עליך?
- תאר סיטואציה מחיי היומיום בה אתה יכול להיות מושפע מעבודה/ יצירה זו.

משמעות

- מדוע עבודה/ אירוע/ יצירה זו חשובה?
- מה החשיבות של מה שכותב/ת היצירה מנסה להביע?
- מדוע בחרת יצירה זו?
- מדוע צריך "שיהיה לנו אכפת" מסוגיה זו?
- האם זה רלוונטי לכולם? למי כן? למי לא?
- מהן ההשלכות? החיוביות? השליליות? (לסיטואציה/ לכתובת מאמר עמדה/ הצבת פסל סביבתי..)
- מה הדבר החשוב ביותר שרצית להביע?
- מדוע היצירה חשובה לקהל שלך? כיצד זה מחובר לחיים שלהם?

פיתוח חשיבה רפלקטיבית

שם ההרגל	מיפוי: איפה לאורך תהליך הלמידה ניתן למקם עבודה על הרגל זה	עדויות: כיצד נדע שתלמיד מיישם הרגל זה בעבודתו - מה נצפה לראות?	אילו שאלות ניתן לשאול את התלמיד כדי לפתח חשיבה רפלקטיבית על הרגל זה?
<p>דוגמה: פרספקטיבה</p>	<p>בשלב כתיבת המסקנות של עבודת החקר</p> <p>בעבודת הצוות על התוצר</p>	<p>התלמיד יציג את מסקנות החקר שלו אך יצג דוגמה גם למסקנה נוספת שיכולה הייתה לנבוע מתוך חקר זה.</p> <p>התלמיד יוכל להציג נושא בו הציג עמדה שונה משל חבריו, אך יכול היה להבין את עמדתו של חברו ואף להציגה</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● מי אמר? ● מדוע לדעתך אמר זאת? ● כיצד ניסיון החיים של הסופר משפיע על אופן הצגת הנושא בפרק/ בספר? (מעמד סוציו אקונומי, מין, עדה, רקע/ היסטוריה משפחתית) ● איזה ניסיון את/ה מביא אתך לפתרון הבעיה/ ליצירת העבודה הנוכחית? ● באיזה הקשר היסטורי/תרבותי/תקופה נכתבה היצירה/ המאמר, או מה היה מקור ההשראה שלך ליצירת העבודה ומדוע דווקא הוא?

דף עזר לרפלקציה ו-POL – פעלים מא' ועד ת'

POL: Presentation of learning

תלמיד/ה יקר/ה,

לפניך מצורף מסמך המסכם את תהליכי הלמידה בהם התנסית השנה בפרויקטים השונים. עלייך להתייחס לשאלות הבאות ולמקד את תשובותייך בעזרת הפעלים המצורפים בגב הדף.

1. בחר/י חמישה פעלים שיתארו את העשייה שחווית לאורך השנה בפרויקטים שביצעת. רשום/רשמי ליד כל פועל תיאור קצר על העשייה שנחשפת אליה.
2. מהי החוויה המרכזית שחווית לאורך השנה בחשיפה לפרויקטים?
3. מה היית כתלמיד/ה מציע/ה לשנות או להוסיף למען הצלחת פרויקטים נוספים בעתיד?

פעלים מא'-ת' לתהליך POL

- א** – אהבתי, ארגנתי, אספתי, אימתתי, איזנתי
- ב** – בניתי, בחרתי, בדקתי, בלבלתי, ביצעתי, בלגנתי
- ג** – גיליתי, גדלתי, גרמתי, גישרתי, גלשתי
- ד** – דיברתי, דרשתי, דירבנתי, דילגתי, דמיינתי, דגמתי, דיאלוג
- ה** – הדגמתי, הצעתי, הוכחתי, התרשמתי, האמנתי, הקשבתי, השתעממתי, התעייפתי, השקעתי, הצלחתי, הונעתי, התייחסתי, הכרתי, הרגשתי, התלהבתי
- ו** – ויתרתי, וידאתי
- ז** – זרקתי, זכרתי, זלזלתי, זימנתי, זרמתי, זיהיתי
- ח** – חידשתי, חידדתי, חשבתי, חיברתי, חוויתי, חלמתי, חיפפתי, חקרתי
- ט** – טאטאתי, טרם ... (הספקתי...), טיוטות, טשטשתי, טיילתי, טיפסתי, טרפדתי
- י** – ידעתי, יצרתי, ייחלתי, יזמתי, ייחסתי, יצאתי, יגעתי, יישמתי
- כ** – כמתתי, כמעט ו..., כעסתי, כיוונתי, כלכלתי, כללתי
- ל** – למדתי, לקחתי, לימדתי, לחמתי, ליקטתי, לגלגתי
- מ** – מצאתי, מנעתי, משבתי, מיקדתי, מסרתי, מיפיתי
- נ** – ניתחתי, נדנדתי, נלחצתי, נתרמתי, נעתי, נהניתי, נפלתי, נבהלתי, נרדמתי
- ס** – סייעתי, ספרתי, סיימתי, סבלתי, סקרנתי, סוקרנתי, סיכמתי
- ע** – עשיתי, ערערתי, עזרתי, עיצבתי, עניתי, עמלתי
- פ** – פעלתי, פישלתי, פיתחתי, פשעתי, פיניתי, פרגנתי, פישטתי, פרחתי, פיללתי, פחדתי
- צ** – צמחתי, ציפיתי, צפיתי, צייתתי, צרפתי, צעקתי, צווייתי
- ק** – קיווייתי, קלקלתי, קשרתי, קיבלתי, קראתי, קלטתי, קניתי
- ר** – ראיתי, רציתי, רשמתי, ריכזתי, רפרפתי
- ש** – שמרתי, שיתפתי, שאלתי, שמעתי, שילבתי, שיניתי, שריינתי, שיקפתי, שעממתי
- ת** – תכננתי, תרמתי, תקשרתי, תרגמתי, תיאמתי, תהיתי